

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDŲ PRIEŠ ŠIAULIŲ APSKRITIES PRIEŠGAISRINĘ GELBĖJIMO VALDYBĄ, ŠIAULIŲ TARDYMO IZOLIATORIŲ

2019-02-27 Nr. 4D-2018/1-1175/1176
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2018 m. rugsėjo 6 d. gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundus (toliau vadinama ir – Skundai) dėl:

1.1. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos (toliau vadinama ir – Šiaulių APGV, Valdyba) pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant Pareiškėjo skundus, susijusius su priešgaisrine sauga Šiaulių tardymo izoliatoriuje (toliau vadinamas ir – Šiaulių TI);

1.2. Šiaulių TI pareigūnų veiksmų, galimai pažeidžiant jo teisę įsigyti parduotuvėje tam tikrų prekių.

2. Skunde nurodoma:

2.1. „Rūpindamasis savo saugumu Šiaulių tardymo izoliatoriuje, [...] gyvenamo tipo patalpose-kameroose, priešgaisrinė signalizacija ar dūmų detektoriai neįrengti, tad kilus gaisrui neišku ar pareigūnai spėtų laiku sureaguoti ir išgelbėti mūsų gyvybių [...], aš 2018-05-18 dieną kreipiausi į Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybą, kad ši atliktų Šiaulių tardymo izoliatoriuje priešgaisrinės apsaugos patikrinimą ir nustatytų galimus priešgaisrinės saugos taisyklių pažeidimus, kad nėra įrengti Šiaulių TI dūmų detektoriai ir priešgaisrinė signalizacija“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „[...] nesulaukus atsakymo iš šios tarnybos, kreipiausi su skundu į Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentą prie Vidaus reikalų ministerijos, kuri 2018-07-17 d. atsakymu Nr. 9.4-1678(9.21E0 [...]) pateikė man atsakymą ir Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos 2018-06-14 d. atsakymą Nr. S1-608, kuriame buvo nepilnai atsakyta į mano pateiktus nusiskundimus“;

2.3. „[...] papildomai vėl kreipiausi į Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentą prie Vidaus reikalų ministerijos, kuris 2018-05-29 d. atsakymu Nr. 9.4-1281 (9.21E) mano skundą vėl persiuntė Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybai. [...] departamentas įpareigojo Šiaulių apskrities priešgaisrinės ir gelbėjimo departamentą papildomai atsakyti minėtais klausimais Šiaulių apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba 2018-08-09 d. pateikė atsakymą Nr. S1-777 [...]“;

2.4. [...] iki šiol aš aiškaus ir tiesaus atsakymo nesulaukiu. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdyba nutyli tikruosius faktus ir pažeidimus, o būtent, kad signalizacija neįrengta, nes pastatas labai senas, statytas seniai ir tuo metu priešgaisrinės apsaugos signalizacija nebuvo reikalinga [...], tačiau dabar priešgaisrinės apsaugos signalizacijos yra privalomos, tačiau priešgaisrinė gelbėjimo valdyba apie tai nutyli, „tipo pažeidimų nėra – nemato“, be to nuo 2018 metų gegužės

mėnesio įsigaliojo naujas įstatymas dėl dūmų detektorių naudojimo privalomumo kiekvienuose namuose ir organizacijose“;

2.5. „[...] Šiaulių tardymo izoliatoriuje jie nėra naudojami ir nėra paisoma įstatymų dėl šių prietaisų naudojimo, o priešgaisrinė gelbėjimo valdyba atmestina nagrinėja prašymus, skundus ir nepastebi tokių galimų pažeidimų“;

2.6. „Į Šiaulių tardymo izoliatorių kreipiausi su prašymu, kad įstaigos parduotuvėje leistų įsigyti oro gaiviklį (kvapiklį), nes tualetas nėra atskirtas nuo gyvenamos kameros, nėra ventiliacijos tad nemaloniems kvapams šalinti iš kameros yra labai gerai turėti oro gaiviklį“;

2.7. „[...] yra leidžiama ši oro gaiviklį įsigyti Kauno tardymo izoliatoriuje ir Vilniaus tardymo izoliatoriuje-kalėjime, tačiau Šiaulių tardymo izoliatoriuje nėra galima įsigyti“;

2.8. „[...] kodėl Šiaulių TI negalima įsigyti tos pačios prekės (oro gaiviklio), o kitose kalinimo (tardymo izoliatoriuose) yra galima įsigyti šią prekę (oro gaiviklį), todėl yra taikomi dvigubi standartai tose kalinimo įstaigose [...]“

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunduose nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2018 m. rugsėjo 17 d. raštu Nr. 4D-2018/1-1176/3D-2553 kreipėsi į Šiaulių APGV bei 2018 m. spalio 25 d. raštu Nr. 4D-2018/1-1176/3D-2851 – į Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentą prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama ir – PAGD prie VRM, Departamentas) prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2018 m. rugsėjo 24 d. Seimo kontrolierius gavo 2018 m. rugsėjo 24 d. Šiaulių APGV atsakymą Nr. S1-932.

Iš pateiktos informacijos ir papildomų dokumentų nustatyta:

4.1 „2018 m. birželio 12 d. Šiaulių APGV atliko Šiaulių TI neplaninį patikrinimą, susijusį su pareiškėjo skundais.

Atlikus neplaninį priešgaisrinį techninį patikrinimą [...], Pareiškėjui atsakyta 2018 m. birželio 14 d. raštu Nr. S 1-608 „Dėl sprendimo priėmimo“.

2018 m. rugpjūčio 2 d. Valdyba papildomai gavo iš Departamento 2018 m. rugpjūčio 2 d. raštą Nr. 9.4-1809 (9.3E) „Dėl informacijos pateikimo“, kuriame nurodyta pateikti visą turimą informaciją, susijusią su minėto skundo nagrinėjimu, Departamentui.

2018 m. rugpjūčio 3 d. raštu Nr. S 1-758 „Dėl skundo medžiagos persiuntimo“ Valdyba pateikė Departamentui visą turimą skundo medžiagą.

2018 m. rugpjūčio 8 d. Valdyba gavo iš Departamento 2018 m. rugpjūčio 8 d. raštą Nr. 9.4-1848 (9.3E) „Dėl informacijos pateikimo“, kuriame nurodyta Valdybai papildomai atsakyti Pareiškėjui į minėtus klausimus ir atsiųsti atsakymo kopiją Departamentui.

2018 m. rugpjūčio 9 d. raštu Nr. SI-777 „Dėl papildomos informacijos pateikimo“ Pareiškėjui išsiųsta papildoma informacija pagal jo klausimą dėl gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemos įrengimo“;

4.2. „Šiaulių tardymo izoliatoriaus režiminio pastato patalpose gaisro aptikimo ir signalizavimo sistema ir autonominiai dūmų signalizatoriai neįrengti. Gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemų projektavimo ir įrengimo taisyklės (toliau – Taisyklės), pagal kurias privaloma įrengti gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemą patalpose, taikomos projektuojant ir statant naujus statinius, rekonstruojamoms statinių dalims. Pastatas statytas XX amžiaus pradžioje, iki šios dienos nebuvo atliekama jo rekonstrukcija. Taisyklių 49 punktą nurodo, kad autonominiai dūmų signalizatoriai privalo būti įrengti vienbučių, dvibučių, daugiabučių gyvenamųjų namų, poilsio paskirties pastatų patalpose. Bendrųjų gaisrinės saugos taisyklių 88 punktą nurodo, kad gyvenamųjų

patalpų savininkai ir nuomininkai privalo pagal 88.5 papunktį (įsigaliojo nuo 2018 m. gegužės 1 d.) gyvenamosiose patalpose įrengti autonominius dūmų signalizatorius. Šiaulių tardymo izoliatoriaus paskirtis – specialioji. Patalpų priešgaisrinis saugumas užtikrinamas evakuacijos kelių priežiūra, pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis (gesintuvais), vidaus gaisriniais čiaupais, budinčių prižiūrėtojų nuolatiniu patalpų stebėjimu.“

5. Seimo kontrolierius 2018 m. rugsėjo 17 d. raštu Nr. 4D-2018/1-1175/3D-2541 kreipėsi į Šiaulių TI prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes dėl nesudarytos galimybės įsigyti oro gaiviklio.

2018 m. rugsėjo 17 d. Seimo kontrolierius taip pat išsiuntė paklausimus į Kauno tardymo izoliatorių (toliau vadinama ir – Kauno TI) (rašto Nr. 4D-2018/1-1175/3D-2542) ir Lukiškių tardymo izoliatorių-kalėjimą (toliau vadinama ir – Lukiškių TI-K) (rašto Nr. 4D-2018/1-1175/3D-2543) dėl kalinamiesiems sudarytos (nesudarytos) galimybės įsigyti oro gaiviklių šių įstaigų teritorijose veikiančiose parduotuvėse.

6. Tiek Kauno TI 2018 m. spalio 11 d. pateiktame atsakyme Nr. 11-4378, tiek ir Lukiškių TI-K 2018 m. spalio 5 d. pateiktame atsakyme Nr. 9-11669 nurodyta, kad kalinamieji turi galimybę minėtų institucijų parduotuvėse nusipirkti oro gaiviklių.

7. 2018 m. spalio 2 d. Šiaulių TI pateiktame atsakyme Nr. 14101-11612 nurodyta, kad Šiaulių TI parduotuvėje oro gaivikliais neprekiuojama, nes Šiaulių TI administracijos pozicija yra vienareikšmiška, jog, priimant sprendimus dėl daiktų, kurie nenumatyti Suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąraše, įsigijimo, įstaiga vadovaujasi galiojančiais teisės aktais bei leidžia įsigyti tik tuos daiktus ir reikmenis, kurie numatyti pirmiau minėtame sąraše.

8. Iš papildomos medžiagos nustatyta, kad Pareiškėjas 2018 m. liepos 23 d. pateikė skundą Kalėjimų departamentui prie Teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – KD) dėl 2018 m. liepos 19 d. Šiaulių TI atsakymo į jo skundą dėl oro gaiviklio įsigijimo. KD dėl Pareiškėjo skundo 2018 rugpjūčio 8 d. rašte Nr. 2018-08-21 Nr. 2S-2678 Šiaulių TI nurodė, kad, patikrinus informaciją, nustatyta, jog Kauno TI leidžiama įsigyti purškiamo WC kvapų naikiklio ir toks Kauno TI administracijos sprendimas yra teisingas, nors kvapų naikiklis ir nėra įrašytas į teisingumo ministro patvirtintą Suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašą. KD nuomone, reikėtų leisti suimtiesiems / nuteistiesiems nuteistųjų parduotuvėse įsigyti tokių kvapų naikinimo priemonių, nes atskirti sanitarinius mazgus nuo gyvenamųjų patalpų nėra galimybės.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

9. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo:

12 straipsnis. Seimo kontrolierių tiriami skundai

„1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.“

10. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAĮ):

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos – „14. Prašymas – su asmens teisių ar teisėtų

interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą prašant suteikti administracinę paslaugą, priimti administracinį sprendimą arba atlikti kitus teisės aktuose nustatytus

veiksmus.

3 straipsnis. Viešojo administravimo principai – Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 13) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.

[...]

8 straipsnis. Individualaus administracinio akto bendrieji reikalavimai ir pranešimas apie individualaus administracinio akto priėmimą – 1. Individualus administracinis aktas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis [...]. 2. Individualiame administraciniame akte turi būti aiškiai suformuluotos nustatytos arba suteikiamos teisės ir pareigos ir nurodyta akto apskundimo tvarka. [...].“

11. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (toliau vadinama – Teisės gauti informaciją įstatymas):

6 straipsnis. Dokumentų teikimo principai– „Institucija, teikdama dokumentus, vadovaujasi šiais principais: 1) *dokumento išsamumo*- pareiškėjui turi būti pateikti visi pagal teisės aktus teiktini jo prašymo turinį atitinkantys dokumentai;

[...].“

12. Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo:

5 straipsnis. Bendrosios asmenų, laikomų tardymo izoliatoriuose, teisinės padėties nuostatos – „1. Lietuvos Respublikos piliečiai, laikomi tardymo izoliatoriuose, turi visas Lietuvos Respublikos piliečiams įstatymų nustatytas teises, laisves ir pareigas su apribojimais, kuriuos nustato Baudžiamojo proceso kodeksas, šis ir kiti įstatymai.

[...]

13 straipsnis. Suimtųjų teisė gauti informaciją apie jų laikymo tardymo izoliatoriuose tvarką, sąlygas ir teisinę padėtį – 1. Suimtieji turi teisę gauti rašytinę informaciją apie jų laikymo tardymo izoliatoriuose tvarką ir sąlygas, teises, pareigas ir jiems taikomus draudimus. Šią informaciją tardymo izoliatoriaus administracija pateikia lietuvių kalba arba suimtojo gimtąja kalba, arba ta kalba, kurią suimtasis supranta.

[...].“

13. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos nuostatu, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 1R-58:

1 punktas – „Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau –KD) yra įstaiga prie Teisingumo ministerijos, kurios paskirtis – metodiškai vadovauti ir kontroliuoti probacijos tarnybų ir laisvės atėmimo vietų įstaigų veiklą.

[...]

7 punktas - Kalėjimų departamento veiklos tikslai yra dalyvauti nacionalinės bausmių vykdymo ir probacijos politikos formavimo procese organizuojant, koordinuojant ir kontroliuojant tinkamą ir vienodą probacijos, bausmių (išskyrus baudas), baudžiamojo poveikio priemonių (išskyrus turto konfiskavimą, išplėstinį turto konfiskavimą ir įmokas į nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų asmenų fondą), auklėjamojo poveikio priemonių (išskyrus atidavimą į specialią auklėjimo įstaigą) ir kardomosios priemonės – suėmimo vykdymą Kalėjimų departamentui pavaldžiose įstaigose,

nepažeidžiant asmens teisių ir laisvių.

[...].“

14. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės):

35 *punktas* – „Atsakymai į prašymą parengiami atsižvelgiant į jo turinį: [...] 35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; [...].“

15. Gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemų projektavimo ir įrengimo taisyklių, patvirtintų Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2007 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. 1-66:

26 *punktas* – „Vienbučiuose, dvibučiuose ir daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose vadovaujantis Autonominių dūmų detektorių instrukcija turi būti įrengiami autonominiai dūmų detektoriai. Patalpose, kuriose įrengta GASS, autonominių dūmų detektorių įrengti nebūtina.“

16. Bendrosiose gaisrinės saugos taisyklėse, patvirtintose Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2005 m. vasario 18 d. įsakymu Nr. 64, nustatyta:

„88. *Gyvenamųjų patalpų savininkai ir nuomininkai privalo:*

[...]

88.5. gyvenamosiose patalpose įrengti autonominius dūmų signalizatorius, išskyrus atvejus, kai gyvenamosiose patalpose įrengta stacionari gaisro aptikimo ir signalizavimo sistema.“

17. Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. 1R-172, 15 priedas: „Suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtinausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašas (toliau vadinamas ir – Sąrašas):

„[...]

3.	Higienos priemonės:	
3.1.	Muilai, šampūnai, plaukų kondicionieriai, kūno dezodorantai arba antiperspirantai ir kitos kūno priežiūros priemonės, burnos skalavimo skystis, skutimosi kremai arba putas	Išskyrus gaminius, kuriuose yra etilo alkoholio, acetono, ir aerozolinius gaminius

[...].“

Tyrimo išvados

18. Atsižvelgiant į Skunduose nurodytas aplinkybes, tyrimo metu surinktą informaciją ir teisinį reglamentavimą, tyrimo išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių Skundų dalių atskirai:

18.1. dėl Šiaulių APGV pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamo skundų, susijusių su priešgaisrine sauga Šiaulių TI, nagrinėjimo;

18.2. dėl Pareiškėjo teisės į orumo nežeminančias laikymo sąlygas neužtikrinimo.

Dėl Šiaulių APGV pareigūnų veiksmų (neveikimo),

galimai netinkamo skundu, susijusių su priešgaisrine sauga Šiaulių TI, nagrinėjimo

19. Skunde Pareiškėjas nurodo, kad Šiaulių APGV netinkamai atsakė į jo skundą, motyvuotai nepaaiškino, ar Šiaulių TI turi būti įrengti autonominiai dūmų davikliai.

20. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2018 m. gegužės 18 d. Pareiškėjas kreipėsi į PAGD prie VRM su prašymu-skundu atlikti Šiaulių TI nesankcionuotą patikrinimą dėl priešgaisrinės saugos. Pareiškėjo prašymas-skundas buvo persiustas nagrinėti Šiaulių APGV. Šiaulių APGV 2018 m. birželio 12 d. atliko Šiaulių TI režiminio pastato neplaninį priešgaisrinį techninį patikrinimą ir apie jo rezultatus Pareiškėją informavo 2018 m. birželio 14 d. raštu Nr. S1-608. 2018 m. liepos 2 d. Pareiškėjas pakartotinai kreipėsi į PAGD prie VRM dėl to, kad negavo atsakymo į 2018 m. gegužės 18 d. skundą. PAGD prie VRM 2018 m. liepos 17 d. atsakymu Nr. 9.4-1678 informavo Pareiškėją, kad jam jau buvo išsiustas Šiaulių APGV 2018-06-14 atsakymas į 2018 m. gegužės 18 d. skundą. 2018 m. liepos 20 d. Pareiškėjas dar kartą kreipėsi į PAGD prie VRM nurodydamas, kad Šiaulių APGV 2018 m. birželio 14 d. atsakymas Nr. S1-608 yra neišsamus, jame nėra atsakyta į Pareiškėjo suformuluotus klausimus. PAGD prie VRM persiustame 2018 m. rugpjūčio 2 d. rašte Šiaulių APGV nurodyta pateikti visą turimą informaciją, susijusią su pastatu, esančiu Trakų g. 10, Šiauliuose. 2018 m. rugpjūčio 3 d. Šiaulių AVPGV raštu Nr. S1-758 pateikė PAGD prie VRM informaciją, susijusią su Pareiškėjo skundu nagrinėjimu. 2018 m. rugpjūčio 9 d. PAGD prie VRM pateikė Pareiškėjui atsakymą Nr. 9.4-1857, kuriame nurodė, kad įpareigojo Šiaulių APGV papildomai atsakyti į Pareiškėjo skunde nurodytus klausimus. Šiaulių APGV 2018 m. rugpjūčio 9 d. pateikė Pareiškėjui atsakymą Nr. S1-777, kuriuo papildomai informavo apie neplaninį priešgaisrinį techninį patikrinimą, atliktą Šiaulių TI, ir jo rezultatus. Šiaulių APGV jam pateiktą atsakymą Pareiškėjas 2018 m. rugpjūčio 17 d. apskundė PAGD prie VRM. 2018 m. rugsėjo 11 d. PAGD prie VRM atsakė Pareiškėjui į jo pateiktą skundą.

21. VAĮ 3 straipsnyje įtvirtinti principai, kurių privalo laikytis viešojo administravimo subjektai. Vienas iš principų – išsamumo, reiškiantis, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.

22. Atlikto tyrimo metu išanalizavus Šiaulių APGV atsakymus į Pareiškėjo kreipimusis nustatyta, kad Pareiškėjui atsakymuose buvo pateikta informacija apie Šiaulių TI atlikto režiminio pastato neplaninio priešgaisrinio techninio patikrinimo rezultatus. Kadangi 2018 m. birželio 14 d. Šiaulių APGV atsakyme Nr. S1-608 nebuvo nurodyta informacija apie priešgaisrinės sistemos signalizacijos, valdymo mygtukų, dūmų daviklių įrengimą, PAGD prie VRM įpareigojo Šiaulių APGV pateikti Pareiškėjui papildomą informaciją. Šiaulių APGV 2018 m. rugpjūčio 9 d. Pareiškėjui pateikė raštą Nr. S1-777 su papildoma informacija apie gaisrinės signalizacijos įrengimą patalpose, kai pastatas bus rekonstruojamas arba remontuojamas, tai yra, Pareiškėjui buvo paaiškinta dėl gaisrinės signalizacijos įrengimo.

23. Vadovaujantis teisiniu reglamentavimu, tardymo izoliatoriaus pareigūnai turi užtikrinti Suėmimo vykdymo įstatyme nustatytas areštinėje laikomų asmenų tinkamas laikymo sąlygas, *saugumą*, teisę gauti rašytinę informaciją apie jų laikymo tardymo izoliatoriuose tvarką ir sąlygas, teises, pareigas, jiems taikomus draudimus ir kt.

24. Norint užtikrinti suimtų asmenų priešgaisrinę saugą, suėmimą vykdančios įstaigos privalo laikytis nustatytų priešgaisrinės saugos reikalavimų. Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos

pareigūnai įpareigoti atlikti priešgaisrinius techninius patikrinimus, kontroliuoti, kaip pastatuose yra užtikrinama priešgaisrinė sauga.

Iš tyrimo metu gautų duomenų nustatyta, kad Šiaulių APGV pagal Pareiškėjo kreipimąsi atliko neplaninį patikrinimą ir konstatavo, jog gaisro aptikimo ir signalizavimo sistema bei autonominiai dūmų signalizatoriai Šiaulių TI nėra įrengti, nes, pagal nustatytą teisinį reglamentavimą, jie privalomi tik vienbučių, dvibučių, daugiabučių gyvenamųjų namų, poilsio paskirties pastatų patalpose. Kadangi Šiaulių TI pagal nustatytą teisinį reglamentavimą yra priskiriamas prie „specialiosios paskirties“ pastatų, patalpų priešgaisrinis saugumas užtikrinamas evakuacijos kelių priežiūra, pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis, vidaus gaisriniais čiaupais, budinčių prižiūrėtojų nuolatiniu patalpų stebėjimu. Šiaulių APGV neplaninio priešgaisrinio techninio patikrinimo išvada – priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų eksploatuojamiems statiniams pažeidimų nenustatyta.

Pažymėtina, kad Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje, tačiau Seimo kontrolieriai neturi įgaliojimų tirti ir vertinti skunde nurodytų aplinkybių techniniu, atitikties priešgaisrinės saugos reikalavimams ir pan. aspektu, reikalaujančiu tam tikros srities specialiųjų žinių.

25. Atsižvelgiant į tyrimo metu nustatytas aplinkybes ir teisinį reglamentavimą, darytina išvada, kad Pareiškėjui į jo prašyme teiktus klausimus dėl galimai netinkamo skundų, susijusių su priešgaisrine sauga Šiaulių TI, nagrinėjimo buvo atsakyta išsamiai. Nors 2018 m. birželio 14 d. Šiaulių APGV atsakyme Nr. S1-608 ir nebuvo pateikta išsami informacija, bet, Pareiškėjui apskundus šį raštą, PAGD prie VRM įpareigojo Šiaulių APGV pateikti jam papildomą informaciją. Šiaulių APGV 2018 m. rugpjūčio 9 d. Pareiškėjui pateikė raštą Nr. S1-777 su papildoma informacija, paaiškinant gaisrinės signalizacijos įrengimo galimybes.

Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo konstatuoti, kad Šiaulių APGV nesilaikė VAI įtvirtintų įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, išsamumo bei gero administravimo principų, todėl Skundų dalis dėl Šiaulių APGV pareigūnų veiksmų, galimai netinkamo skundų, susijusių su priešgaisrine sauga Šiaulių TI, nagrinėjimo, **atmestina**.

Dėl Pareiškėjo teisės į orumo nežeminančias laikymo sąlygas neužtikrinimo

26. Skunde Pareiškėjas nurodo, kad kreipėsi į Šiaulių TI dėl galimybės šios įstaigos parduotuvėje įsigyti oro gaiviklių, nes tualetas nėra atskirtas nuo patalpos, nėra ventiliacijos. Pareiškėjas Skunduose nurodė, kad oro gaiviklių leidžiama įsigyti tiek Kauno TI, tiek Lukiškių TI-K parduotuvėse, o Šiaulių TI parduotuvėje oro gaiviklių nėra.

27. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad tiek Kauno TI, tiek Lukiškių TI-K parduotuvėse yra sudaryta galimybė įsigyti oro gaiviklių. Šiaulių TI administracija informavo, kad, priimant sprendimus dėl daiktų, kurie nenumatyti Suimtiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąraše, įsigijimo, leidžiama įsigyti tik tuos daiktus ir reikmenis, kurie numatyti pirmiau minėtame sąraše. Kadangi oro gaiviklių minėtame sąraše nėra, Šiaulių TI neleidžia jais prekiauti.

28. Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje akcentuojama, jog Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija įpareigoja valstybę užtikrinti, kad asmens kalnimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalnimo būdingą kentėjimo laipsnį ir kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalnimo susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama

jo sveikata ir gerovė.

Valstybės pareiga užtikrinti žmogaus orumo apsaugą ir gynimą reiškia ir tai, kad valstybės institucijos ir pareigūnai negali nepagrįstai riboti žmogaus teisių ir laisvių, žmogaus traktuoti vien kaip subjekto, priklausančio tam tikrai socialinei, ekonominei, profesinei ar kitokiai kategorijai. Asmens teisių ir laisvių pažeidimais gali būti pakenkta ir asmens orumui.

Seimo kontrolierius pažymi, kad tardymo izoliatoriaus pareigūnai visuomet turėtų vadovautis etinėmis nuostatomis, kurios įpareigoja elgtis su kaliniais humaniškai ir gerbiant prigimtine žmogaus teisę į orumą. Kiekvienos ginčo situacijos (proceso) sprendimas turi vykti derinant veiksmingumą, funkcionalumą, racionalumą ir žmogaus teisių apsaugą. Be to, atkreiptinas dėmesys ir į protingumo principo taikymą. Šis principas yra vienas iš valstybės institucijų instrumentų šioms sprendžiant suimtųjų / nuteistųjų teisės normomis reglamentuojamose socialinių santykių srityse kylančius ginčus. Būtinai protingas taikomų priemonių funkcionalumo ir konkrečioje situacijoje dalyvaujančių asmenų teisių apimtys derinys. Kartu šiuo atveju kyla ir lygiateisiškumo principo taikymo klausimas, ypač atsižvelgiant į tai, kad tiek Kauno TI, tiek Lukiškių TI-K yra užtikrintos sąlygos įsigyti kvapą naikinančių priemonių, kuriose nėra etilo alkoholio ir aerosolio, nors tokia priemonė ir nėra įrašyta į Sąrašą, tuo tarpu Šiaulių TI tokios galimybės nėra, neatsižvelgiant netgi į tai, kad šiuo metu Šiaulių TI gyvenamosios patalpos nėra atskirtos nuo tualetų. Atsižvelgus į tai rekomenduotina leisti įsigyti oro gaiviklių visų tardymo izoliatorių parduotuvėse.

29. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad KD dar 2018-08-21 raštu Nr. 2S-2678 išsakė nuomonę, jog reikalinga leisti suimtiesiems / nuteistiesiems tardymo izoliatorių parduotuvėse įsigyti kvapų naikinimo priemonių, nes atskirti sanitarinio mazgo nuo gyvenamųjų patalpų nėra galimybės, ir Šiaulių TI įpareigojo pateikti sprendimą dėl leidimo suimtiesiems / nuteistiesiems įsigyti oro gaiviklių. Atsižvelgiant į tai, kad KD paskirtis yra metodiškai vadovauti ir kontroliuoti laisvės atėmimo vietų įstaigų veiklą, be to, vienas iš pagrindinių KD veiklos tikslų yra dalyvauti nacionalinės bausmių vykdymo politikos formavimo procese, organizuojant, koordinuojant ir kontroliuojant tinkamą ir vienodą bausmių ir kardomosios priemonės – suėmimo vykdymą KD pavaldžiose įstaigose, darytina išvada, jog tokia situacija, kai KD pavaldi institucija neatsižvelgia į KD teikiamus jai įpareigojimus ir jų nevykdo, nėra tinkama ir trukdanti siekti bausmių vykdymo tikslų.

30. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Pareiškėjo teisės į orumo nežeminančias laikymo sąlygas neužtikrinimo yra **pagrįsta**.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

31. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia Skundų dalį dėl Šiaulių APGV pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamo skundų nagrinėjimo bei neišsamų atsakymų į Pareiškėjo skundus, susijusius su priešgaisrine sauga Šiaulių TI, pateikimo, **atmesti**.

32. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia Skundų dalį dėl Šiaulių TI pareigūnų veiksmų, galimai pažeidžiant teisę įsigyti tam tikrų prekių, **pripažinti pagrįsta**.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

33. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriui rekomenduoja imtis priemonių, kad KD 2018 m. rugpjūčio 8 d. rašte Nr. 1S-2718 išdėstyti nurodymai būtų įvykdyti.

34. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas